

схем фінансування дострокових та спеціальних пенсій як потужного джерела інвестиційних ресурсів для розвитку та збільшення масштабів фондового ринку і спрощення доступу АТ, як емітентів корпоративних цінних паперів, до фінансового капіталу.

Література:

1. Клементьєва О.Ю. Становлення акціонерних товариств як найбільш розвинутої форми підприємницької діяльності та їх розвиток в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2015/120.pdf.
2. Шаповалов В.О. Акціонерний сектор національної економіки як об'єкт державного регулювання: моногр. / В.О. Шаповалов, С.С. Ніколенко, І.М. Ковальчук. – Полтава: ПУЕТ, 2014. – 199 с.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Річні звіти Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>.

e-mail: lv.ch@sfs.gov.ua

Аракчєєва Ю.Д., *головний державний інспектор з юридичних питань
Червоноградської ОДПІ ГУДФС у Львівській обл.*

СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ З ПЛАТНИКАМИ ПОДАТКІВ

Arakcheeva Y.D., *Chief Inspector of Legal Affairs of Chervonohrad USTI,
SFS in Lviv region*

CURRENT PRIORITIES OF ORGANIZATION TAX CONTROL WITH TAXPAYERS

Одним із найбільших недоліків сучасної практики оподаткування в Україні є слабка гармонізація відносин між органами податкового контролю та платниками податків, наслідком якої є численні конфлікти між цими сторонами податкових відносин. Оцінювання об'єктивних умов, що сприяють виникненню та загостренню таких конфліктних ситуацій свідчить, що в їх основі лежить цілий комплекс чинників, серед яких нестабільність та суперечливий характер вітчизняного податкового законодавства, низь-

кий рівень податкової культури та податкової свідомості платників податків, часто-густо небажання органів податкового контролю прислухатися до позиції бізнесу тощо.

Акцентуючи увагу на питанні відсутності податкової свідомості в нашого суспільства, можемо припустити, що вона пояснюється успадкованим з часів планової економіки досвідом справляння податків. В соціалістичній системі господарювання процес адміністрування податків мав спрощений характер, а тому не було необхідності у реалізації заходів, спрямованих на пропагування добровільності та повноти їхньої сплати, і загалом підвищення податкової культури. Завдяки цьому, в сучасних умовах в Україні антифіскальна поведінка платників податків стала широко розповсюдженим явищем, яке користується певним рівнем підтримки в суспільстві. Як зазначає О. Семченко, парадигму «податки – основа добробуту держави та суспільства» у нашій державі поки не сприймають як загальнолюдську цінність [3, с. 16], а значна частина платників щиро не розуміють, чому вони мають сплачувати податки і позбавляти себе частини заробітку. Між тим, у розвинутих країнах принцип неминучості сплати податків трансформувався у своєрідний суспільний культ, що підтверджують вкрай високі показники добровільності виконання податкових зобов'язань.

За результатами експертних досліджень, рівень податкової сумлінності перебуває у тісній кореспонденції з показниками тіньової економіки. Хоча за останні роки рівень тінізації вітчизняної економіки за розрахунками уряду знизився до 35% від рівня офіційної [1], він залишається одним із найвищих серед європейських країн. Зауважимо, що за оцінками міжнародних фінансових інституцій, цей показник є значно вищим за декларований урядом і коливається від 40% до 50% до офіційного розміру ВВП. Це дає підстави стверджувати про масовий характер ухилення від сплати податків та небажання бізнесу фінансово підтримувати державу і взаємодіяти з органами податкового контролю. Значна частина платників пояснює свою антифіскальну поведінку політичними причинами – невдоволенням рішеннями влади у різних сферах суспільного життя, пріоритетами у витрачанні бюджетних коштів. Будучи антагоністами влади, ці платники податків не вбачають за доцільне фінансового підтримувати її діяльність.

Як показує статистика податкових правопорушень, значна їх частина пов'язана не з корисливими мотивами платників та їх бажанням ухилитись від сплати податкових зобов'язань, а пояснюється недоліками у розповсюдженні органами податкового контролю інформації про новації податкового законодавства. Часті зміни у правових нормах щодо розрахунку податкових зобов'язань стають причиною помилок платників податків при формуванні податкової звітності, що спричиняє за собою накладання штрафних санкцій. Причиною правопорушень є також неоднозначність та суперечливість норм податкового законодавства, існування протиріч та колізій між окремими нормами податкових законів.

Оцінюючи методи роботи органів податкового контролю загалом, слід визнати, що вони мають однобокий характер і зорієнтовані, перш за все, на примусове адміністрування податкових платежів. Натомість, методам роботи, спрямованим на підвищення рівня податкової свідомості платників податків, пропагування добровільності розрахунку та сплати податкових зобов'язань до бюджетів усіх рівнів приділяється недостатня увага. Серед іншого, причини цього криються і в специфіці мотивації органів податкового контролю, ефективність роботи яких визначається кількістю виявлених правопорушень та обсягами накладених штрафних санкцій. Очевидно, що в такій ситуації робота щодо зниження рівня податкових правопорушень матиме негативний вплив на так звані показники «ефективності» діяльності органів податкового контролю.

Оцінюючи перспективи підвищення рівня податкової культури, на наш погляд, вони насамперед полягають в активізації інформаційно-роз'яснювальної роботи з метою подолання недовіри між платниками податків та органами податкового контролю. Вона має стати головним інструментом і взяти на себе провідну роль у формуванні податкової культури. Органи податкової служби мають об'єктивно та різнобічно висвітлювати усі аспекти своєї роботи, широко розповсюджувати інформацію про новації податкового законодавства, можливі помилки та прорахунки, що можуть спричинити накладання санкцій. Завдяки цьому в громадській думці поступово буде формуватись доброзичливе, або хоча б толерантне ставлення до Державної податкової служби, її позитивний імідж як сервісного, а не виключно фіскально-репресивного органу.

На сьогодні варто приділити більше уваги роботі податкових органів з платниками податків у таких напрямках:

- організація навчання платників податків і працівників податкових органів з питань застосування податкового законодавства;
- своєчасне інформування платників податків про новації податкового законодавства;
- формування податкової культури населення та платників податків [2].

Вихідним пріоритетом оптимізації роботи органів податкового контролю з підвищення податкової сумлінності в Україні, на наш погляд, є активізація інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо норм вітчизняного податкового законодавства. Основним заходами у цьому напрямку можуть стати: широке оприлюднення у засобах масової інформації статей і виступів працівників податкової служби з актуальних питань оподаткування; проведення тренінгів та начальних курсів для платників податків тощо.

Формування податкової культури вимагає реалізації комплексу завдань різного характеру, а саме: проведення цілеспрямованої постійної пропаганди податкової грамотності населення; роз'яснення необхідності повної і сумлінної сплати податків як виконання громадського обов'язку; системна робота серед майбутніх платників податків (у навчальних закладах, центрах підготовки кадрів при службах зайнятості населення тощо); організація регулярних зустрічей працівників органів податкового контролю з трудовими колективами, громадськими організаціями, студентами та учнями шкіл [2]. Такий формат взаємодії сприятиме становленню довіри між платниками податків та органами податкового контролю. Пропаганду необхідності повної і своєчасної сплати податків доцільно здійснювати шляхом інформування населення про основні напрями витрачання бюджетних коштів, широко висвітлювати виявлені факти приховування доходів від оподаткування, вказувати конкретні підприємства, приватних посадових осіб, міру покарання, до якої їх притягнуто. Працівники податкових органів повинні також широко використовувати методи впливу громадської думки на несумлінних платників податків, боржників бюджету.

З метою удосконалення організації роботи органів податкового контролю з платниками податків пропонуємо здійснювати наступні основні заходи:

- активізувати роботу контролюючих органів у сфері оподаткування в напрямі формування у вітчизняних платників податків податкової свідомості та податкової культури, що передбачатимуть добровільну сплату податків та інших обов'язкових платежів;
- завчасно інформувати громадськість про майбутні зміни податкового законодавства;
- посилити консультативну роботу податкових органів з підвищенням та персоніфікацією відповідальності консультантів – податківців;
- постійно вдосконалювати механізми і методи здійснення податкового контролю з метою підвищення якості перевірок суб'єктів господарювання [2].

Література:

1. Мінекономрозвитку: тіньова економіка рекордно скоротилася до 35% ВВП // Інформаційне агентство «Уніан». – 20.01.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.unian.ua/finance/1734546-minekonomrozvitku-tinova-ekonomika-rekordno-skorotilasya-do-35-vvp.html>.
2. Павлікова І.В. Основні напрями удосконалення організації роботи податкових органів з платниками податків / І.В. Павлікова // Матеріали круглого столу «Контроль, планування та адміністрування податкових надходжень до бюджетів різних рівнів в умовах Податкового кодексу України» (23 листопада 2011 р.). – Кіровоград: СНТ КНТУ, 2011. – С. 48–52.
3. Семченко О. Формуймо тренд на податкову культуру! / О. Семченко // Вісник податкової служби України. – 2012. – №5. – С. 15–19.